

**ΕΔΔΑ Απόφαση
της 26ης Ιουνίου 2014,
Υπόθεση Mennesson
κατά Γαλλίας**

*Παρένθετη μητρότητα.
Αναγνώριση ταυτότητας νεογνών.*

**Παρουσίαση:
Κ. Κηπουρίδου, Δικηγόρος, ΔΝ**

Οι δυο πρώτοι προσφεύγοντες, κάτοικοι Γαλλίας, οι οποίοι αδυνατούσαν να αποκτήσουν παιδιά με φυσική αναπαραγωγή, υιοθέτησαν τη μέθοδο της παρένθετης μητρότητας στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ, με σπέρμα του πρώτου προσφεύγοντος, Γάλλου υπηκόου. Μια δίδυμη κύηση πραγματοποιήθηκε την 1/3/2000. Στις 14/7/2000 το Ανώτατο Δικαστήριο της Καλιφόρνια αποφάσισε ότι τα παιδιά που θα γεννηθούν θα έχουν «γενετικό πατέρα» τον πρώτο προσφεύγοντα και «νομική μητέρα» τη δεύτερη προσφεύγουσα. Τα δίδυμα γεννήθηκαν στις 25/10/2000.

Στις αρχές Νοεμβρίου 2000 ο πρώτος προσφεύγων απευθύνθηκε στο γαλλικό προξενείο του Λος Άντζελες για τη μεταγραφή των ληξιαρχικών πράξεων γέννησης στο Ληξιαρχείο και για την εγγραφή των παιδιών στο διαβατήριό του. Παρότι οι δύο πρώτοι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διαδικασία αυτή είχε ακολουθηθεί επιτυχώς για μεγάλο αριθμό Γάλλων στην ίδια κατάσταση με αυτούς, οι προξενικές Αρχές απέρριψαν το αίτημά τους με την αιτιολογία ότι δεν μπορούσε να θεμελιωθεί ο τοκετός της δεύτερης προσφεύγουσας και παρέδωσαν τον φάκελο στον Εισαγγελέα της Nantes.

Στις 25/11/2002 το γαλλικό προξενείο του Λος Άντζελες, ύστερα από εντολή του Εισαγγελέα, μετέγραψε τις ληξιαρχικές πράξεις γέννησης των παιδιών στο ληξιαρχείο της Nantes. Ωστόσο, στις 16/5/2003 ο Εισαγγελέας του Créteil ζήτησε την ακύρωση της εγγραφής των πράξεων και την αναγραφή της δικαστικής απόφασης στο περιθώριο των πιστοποιητικών γέννησης. Επίσης, τόνισε ότι η σύμβαση παρένθετης μητρότητας είναι άκυρη διότι παραβιάζει τις αναγκαστικού δικαίου αρχές της μη διάθεσης του ανθρώπινου σώματος και της μη διάθεσης του προσώπου.

Μετά από μια δικαστική διαμάχη που κράτησε περισσότερο από 5 χρόνια, το Ανώτατο Δικαστήριο της Γαλλίας απέρριψε στις 6/4/2011, την ανάρρηση των προ-

σφευγόντων με το αιτιολογικό ότι η καταχώρηση των παιδιών στο ληξιαρχείο θα νομιμοποιούσε μια συμφωνία παρένθετης μητρότητας που ήταν άκυρη για λόγους δημόσιας τάξης σύμφωνα με τον γαλλικό Αστικό Κώδικα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε καμία παραβίαση του δικαιώματος για σεβασμό στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή από τη στιγμή που η ακύρωση των εγγραφών δεν αποστερούσε από τα παιδιά τη νομική μητρική και πατρική σχέση που τους αναγνώρισε ο νόμος της Καλιφόρνια και δεν τους εμπόδιζε να ζητήσουν στη Γαλλία με το ζεύγος Mennesson.

Κατόπιν τούτου οι γονείς μαζί με τα παιδιά τους προσέφυγαν στο ΕΔΔΑ παραπονούμενοι για παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ μεμονωμένα και σε συνδυασμό με τα άρθρα 14, 6 παρ.1 και 12 της ΕΣΔΑ, διότι δεν αναγνωρίστηκε νομικά η γονεϊκή σχέση που διαμορφώθηκε μεταξύ τους. Το ΕΔΔΑ μοιλονότι έκρινε ότι η σχετική απαγόρευση των γαλλικών αρχών δεν συνιστούσε παραβίαση της υποχρέωσης σεβασμού της ιδιωτικής ζωής των γονέων, διαπίστωσε εντούτοις ότι υπήρχε εν προκειμένω παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των παιδιών, με την αιτιολογία ότι:

(α) Ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής απαιτεί ο καθένας να μπορεί να θεμελιώνει τις λεπτομέρειες της ταυτότητάς του ως ανθρώπινου όντος, στην οποία περιλαμβάνεται και η συγγένεια-καταγωγή (filiation). Ένα ουσιαστικό μέρος της ταυτότητας των ατόμων διακινδυνεύει όταν θίγεται η συγγένεια. Τα δύο παιδιά βρίσκονται σε κατάσταση νομικής αβεβαιότητας και έτσι προσβάλλεται η ταυτότητά τους στους κόλπους της γαλλικής κοινωνίας.

(β) Παρά το γεγονός ότι το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ δεν εγγυάται το δικαίωμα να αποκτήσει κάποιος μια συγκεκριμένη εθνικότητα, εξακολουθεί η εθνικότητα να είναι ένα στοιχείο της ταυτότητας των προσώπων. Ωστόσο, αν και ο βιολογικός πατέρας είναι Γάλλος, τα δύο παιδιά αντιμετωπίζουν μια ανησυχνητική αβεβαιότητα αναφορικά με τη δυνατότητα να τους αναγνωριστεί η γαλλική εθνικότητα σύμφωνα με το άρθρο 18 γαλλ. Α.Κ. Αυτή η αβεβαιότητα είναι πιθανό να επηρεάσει αρνητικά τον ορισμό της ταυτότητάς τους.

(γ) Η μη αναγνώριση των παιδιών ως γνήσιων τέκνων των πρώτων προσφευγόντων θίγει τα κληρονομικά τους δικαιώματα. Το Γαλλικό Ακυρωτικό τόνισε βέβαια ότι η μη αναγνώριση της γονεϊκής σχέσης στη Γαλλία των παιδιών που γεννιούνται στο εξωτερικό με παρένθετη μητέρα δεν

εμποδίζει τους γονείς που επιθυμούν την γέννησή τους να τα εγκαταστήσουν ως κληρονόμους τους. Ωστόσο, σ' αυτή την περίπτωση ο φόρος κληρονομιάς υπολογίζεται σε να επρόκειτο για κάποιον τρίτο, δηλαδή λιγότερο ευνοϊκά.

(δ) Μπορεί η Γαλλία να επιθυμεί να αποθαρρύνει τους υπηκόους της να καταφύγουν στο εξωτερικό για να χρησιμοποιήσουν μια μέθοδο αναπαραγωγής που απαγορεύεται στην επικράτεια της, ωστόσο οι επιπτώσεις της μη αναγνώρισης του συγγενικού δεσμού πλήττουν την ιδιωτική ζωή των παιδιών που γεννιούνται με αυτές τις μεθόδους. Έτσι, ανακύπτει ένα σημαντικό ζήτημα συμβατότητας αυτής της κατάστασης με το υπέρτερο συμφέρον των παιδιών, ο σεβασμός του οποίου πρέπει να καθοδηγεί όλες τις αποφάσεις που τα αφορούν.

(ε) Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο πρώτος προσφεύγων είναι ο βιολογικός πατέρας των παιδιών. Από τη στιγμή που υπάρχει βιολογικός δεσμός δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού να του αποστρέφεται ο νομικός δεσμός. Όχι μόνο δεν γίνεται αποδεκτός ο νομικός δεσμός μεταξύ τους αλλά δεν υπάρχει και η δυνατότητα αφενός αναγνώρισης των παιδιών από τον πατέρα και αφετέρου της υιοθεσίας κατά την πάγια νομολογία του Ακυρωτικού Δικαστηρίου.

Με τις σκέψεις αυτές, το ΕΔΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη τις συνέπειες των σοβαρών περιορισμών στην ταυτότητα και στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής των δύο παιδιών, εκτίμησε ότι η Γαλλία υπέβη το περιθώριο της διακριτικής της ευχέρειας στο συγκεκριμένο πεδίο.

ΜΠλημθεο 20075/2013

Χρόνος έναρξης ανθρώπινης ζωής

**Παρουσίαση – παρατηρήσεις:
Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου
Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.**

Ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον για το ποινικό δίκαιο ερώτημα κλήθηκε να απαντήσει το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Θεσσαλονίκης στην πιο πάνω απόφασή του: αν στοιχειοθετείται το έγκλημα της ανθρωποκτονίας με παράλειψη στην περίπτωση που ο γιατρός δεν επισπεύδει τον τοκετό, με αποτέλεσμα να επέλθει ο θάνατος του εμβρύου, ενώ μάλιστα η έγκυος διανύει την 40η εβδομάδα της κύησης.

Το θέμα απασχολεί από χρόνια την ελληνική ποινική επιστήμη. Το δικαστήριο ορθά δέχτηκε εν προκειμένω ότι, για να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα της ανθρωποκτονίας με παράλειψη, είναι κρίσιμο να υπάρχει άνθρωπος κατά τη στιγμή κατά την οποία πρέπει να γίνει η ιατρική πράξη. Έτσι, το βασικό ερώτημα που έπρεπε πλέον να απαντηθεί είναι πότε αρχίζει να υπάρχει ο άνθρωπος στο ποινικό δίκαιο.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό έχει, όπως μπορεί εύκολα να γίνει αντιληπτό, ιδιαίτερη σημασία. Όσο το χρονικό σημείο έναρξης της ζωής τοποθετείται νωρίτερα, τόσο πληρέστερη είναι η ποινική προστασία που προσφέρεται σε εκείνον που γεννιέται. Πριν από το χρονικό σημείο που θα γίνει αποδεκτό ως χρόνος έναρξης ενός νέου ανθρώπου:

– η πρόκληση βλάβης σε βάρος του με δόλο κρίνεται με βάση τις διατάξεις για τη διακοπή της κύησης και απειλείται με σημαντικά μικρότερες ποινές,

– η πρόκληση κινδύνου παραμένει ατιμώρητη, ενώ αντίθετα αντιμετωπίζεται ως έκθεση όταν υπάρχει άνθρωπος,

– οι προσβολές από αμέλεια παραμένουν ατιμώρητες, λαθεμένοι επομένως χειρισμοί του γιατρού κατά τη διάρκεια του τοκετού δεν τιμωρούνται,

– τέλος, σε περίπτωση που κινδυνεύει η ζωή ή η υγεία της μητέρας, ο γιατρός δεν έχει περιθώρια επιλογής: ο ίδιος ο νομοθέτης έχει κρίνει ότι τα έννομα αυτά αγαθά είναι υπέρτερα από τη ζωή του εμβρύου (άρθρο 304 παρ. 4 ΠΚ).

Όπως επισμαίνεται και στην απόφαση, μία από τις απόψεις που έχουν υποστηριχθεί για την έναρξη της ανθρώπινης ύπαρξης, ταυτίζει την αρχή του ανθρώπου με την έναρξη των ωδίνων του τοκετού ή, σε κάθε περίπτωση, με την καθ' οιονδήποτε τρόπο έναρξη της διαδικασίας του τοκετού¹, την έναρξη, δηλαδή, της φυσικής εκείνης αλληλουχίας φάσεων, η οποία κατά τα διδάγματα της μαιευτικής επιστήμης οδηγεί αδιαλείπτως στην ολοκλήρωση της γέννησης².

Η άποψη αυτή ορθά απορρίπτεται από τη δημοσιευόμενη απόφαση. Ένα βασικό μειονέκτημά της είναι η ανασφάλεια που δημιουργεί. Η ανασφάλεια προκύπτει αρχικά από το γεγονός ότι η έναρξη της διαδικασίας του τοκετού δεν είναι εύκολο να διακριθεί από φαινόμενα που παρατηρούνται συχνά κατά τα τελευταία στάδια της κύησης. Οι πόνοι διαστολής, που σύμφωνα με τα πορίσματα της ιατρικής επιστήμης αποτελούν τον συνήθη τρόπο έναρξης της διαδικασίας του τοκετού, δεν είναι εύκολο να διακριθούν, ακόμα κι από τους ειδικούς, από τους πόνους της κύησης ή τους λεγόμενους προπαρασκευαστικούς πόνους. Πολλές περιπτώσεις κατά τα τελευταία στάδια της κύησης εμφανίζουν επίσης συμπτώματα ανάλογα με αυτά της έναρξης του τοκετού.

Η ανασφάλεια επαυξάνεται από το γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις οι πόνοι διαστολής υποχωρούν για σημαντικό χρονικό διάστημα και επανέρχονται αργότερα, και τούτο μπορεί να κρατήσει για αρκετές ημέρες ή ακόμα και εβδομάδες³, έτσι ώστε μόνον εκ των υστέρων, αφού δηλαδή ολοκληρωθεί ο τοκετός, να μπορεί κανείς να πει με βεβαιότητα πότε τέθηκε σε κίνηση η φυσική αλληλουχία φάσεων που οδήγησε αδιαλείπτως στη γέννηση του παιδιού.

Τέλος, προσδιορίζοντας την αρχή της ανθρώπινης ύπαρξης στο ποινικό δίκαιο δεν μπορεί να αγνοήσει κανείς το γεγονός ότι η έννοια του ανθρώπου είναι περιγραφική. Αποδίδει δηλαδή ορισμένη κοινωνική πραγματικότητα αντιληπτή με τη λειτουργία των αισθήσεων. Για τον λόγο αυτό, περιμένει κανείς το περιεχόμενό της να μη βρίσκεται σε διάσταση προς το περιεχόμενο που έχει προσλάβει η έννοια του ανθρώπου στην καθημερινή ζωή⁴. Στην καθημερινή μας ζωή, ο άνθρωπος νοείται ως αυτοτελής οντότητα, με συγκεκριμένη εμφάνιση στον εξωτερικό κόσμο. Τέτοια οντότητα υπάρχει πράγματι μόνο από τη στιγμή που το παιδί έχει εξέλθει, έστω και κατά ένα μέρος, από το σώμα της μητέρας, έτσι ώστε να πιστοποιείται μέσα στον

κοινωνικό χώρο η ανθρωπινή του ύπαρξη⁵.

Με τα δεδομένα αυτά, είναι ορθή η θέση της νομολογίας μας⁶, που υιοθετείται και στην εδώ δημοσιευόμενη απόφαση, ότι ο άνθρωπος αρχίζει να υπάρχει από τη στιγμή που εμφανίζεται στον εξωτερικό κόσμο, έστω κι αν δεν είναι βιώσιμος. Από τη στιγμή εκείνη αρχίζει να υπάρχει στον κοινωνικό χώρο μια αυτοτελής οντότητα που δεν εξαρτάται πλέον οργανικά κατ' απόλυτο τρόπο από το μητρικό σώμα και που για τον λόγο αυτό μπορεί πλέον να είναι «υποκείμενο δικαίου», φορέας δικαιωμάτων και έννομων αγαθών. Αν ο νομοθέτης θεωρεί ότι το έμβρυο χρειάζεται αυξημένη προστασία κατά τη διάρκεια του τοκετού, μπορεί ασφαλώς να δημιουργήσει ειδικούς σχετικούς κυρωτικούς κανόνες.

Το ηλεκτρονικό εμπόριο φαρμάκων

Σειρά: Σύγχρονα Θέματα Εμπορικού Δικαίου - τ. 32
Διεύθυνση Σειράς: Λ. Κοτσίρης

Έφη Τζίβα, Επίκουρη καθηγήτρια
Νομικής ΑΠΘ

ISBN: 978-960-445-155-5, © 2007,
Σελ.: XV+443, Τιμή: € 50,00

1. Βλ. Η. Γάφου, *Ποινικών Δίκαιον*, Ειδ.Μ., Τ. Δ', σ. 5, Τ. Φιλιππίδη, *Μαθήματα Ποινικού Δικαίου*, Ειδ.Μ., τ. Β', σ. 22.
2. Βλ. Ν. Ανδρουλάκη, *Ποινικών Δίκαιον*, Ειδ.Μ., σ. 22, Λ. Μαργαρίτη, *Σωματικές Βλάβες*, σ. 72, Μπέκα Γ., *Εγκλήματα κατά της ζωής και της υγείας*, σ. 55.
3. Βλ. έτσι και Ν. Χωραφά, *Ποινικών Δίκαιον*, Τ. Α', σ. 170.
4. Βλ. σχετικά και Ν. Ανδρουλάκη, *Ποινικό Δίκαιο*, Γεν.Μ., Ι, σ. 110: «το νόημα του κανόνα πρέπει να προσδιορίζεται με βάση την γλώσσα της καθημερινής ζωής, το κοινό λεκτικό αισθητήριο ...».
5. Βλ. αντίστοιχα U. Neumann, σε: *Kindhäuser/Neumann/Paeffgen, Strafgesetzbuch, Vor §211.8*.
6. Βλ. ΑΠ 34/1981 *ΠοινΧρ* 1981, 433, ΑΠ 263/1989 *ΠοινΧρ* 1989, 842, *ΣυμβΕφΛαρ* 60/1978, *ΠοινΧρ* 1978, 737, *ΣυμβΠλημΛαρ* 74/2000 *ΠοινΔικ* 2001, 238.

Γαλλία: Καταδίκη από το ΕΔΔΑ για υπόθεση παρένθετης μητρότητας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καταδίκασε στις 26.6.2014 τη Γαλλία για την άρνησή της να αναγνωρίσει την πατρότητα παιδιών που γεννήθηκαν από παρένθετη μητέρα στο εξωτερικό, επιφυλάσσόμενο παράλληλα να αποφανθεί επί της επιλογής των γαλλικών αρχών να απαγορεύουν την παρένθετη κύηση.

Στην πολυαναμενόμενη από τους υποστηρικτές της παρένθετης κύησης καταδικαστική απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε ότι η άρνηση των αρχών να μεταγράψουν πράξεις αναγνώρισης πατρότητας που έγιναν στις ΗΠΑ, μετά τις γεννήσεις παιδιών από παρένθετες μητέρες, πλήττει την ταυτότητα των παιδιών.

Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι «η πλήρης απαγόρευση δημιουργίας γονεϊκής σχέσης ανάμεσα σε έναν πατέρα και τα βιολογικά παιδιά του αντιβαίνει» στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. (Πηγή: www.echr.coe.int)

Ξεούλη: Έμβρυα από ανθρώπινο δέρμα

Χρησιμοποιώντας ως πρώτη ύλη κύτταρα από το δέρμα δύο ενήλικων ανθρώπων, διεθνής ομάδα ερευνητών δημιούργησε έμβρυα από τα

οποία απομονώθηκαν στη συνέχεια πολύτιμα βλαστοκύτταρα -ένα επίτευγμα που φέρνει ένα βήμα πιο κοντά την παραγωγή ιστών και οργάνων κατά παραγγελία, ίσως όμως και τη γέννηση ανθρώπινων κλώνων.

Οι αμερικανοί και νοτιοκορεάτες ερευνητές τροποποίησαν την τεχνική της μεταφοράς πυρήνα, η οποία χρησιμοποιήθηκε το 1996 για την κλωνοποίηση του προβάτου Ντόλι και βελτιώθηκε μόλις πέρυσι στο Πανεπιστήμιο Υγείας και Επιστημών του Όρεγκον.

Στη νέα μελέτη, οι ερευνητές αφαιρέσαν τον πυρήνα με το γενετικό υλικό από 77 ωάρια και τον αντικατέστησαν με τον πυρήνα κυττάρων που είχαν ληφθεί από το δέρμα δύο ανδρών, 35 και 75 ετών. Οι περισσότερες απόπειρες απέτυχαν, δύο όμως από τα ωάρια εξελίχθηκαν σε έμβρυα, από τα οποία απομονώθηκαν πολύτιμα βλαστοκύτταρα. Τα έμβρυα βλαστοκύτταρα μπορούν δυνητικά να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση μιας πληθώρας ασθενειών, ακόμα και για την καλλιέργεια οργάνων στο εργαστήριο. (Πηγή: in.gr (21.4.2014))

Ιταλία: Γεννήθηκαν δίδυμα «με τέσσερις γονείς»

Γεννήθηκαν σε κλινική λίγο έξω από την Ρώμη στις 3 Αυγούστου τα

«δίδυμα με τέσσερις γονείς», αναφέρει στην ηλεκτρονική της πύλη η εφημερίδα La Stampa. Πρόκειται για την υπόθεση που είχε απασχολήσει έντονα την Ιταλία τους περασμένους μήνες: στο νοσοκομείο Σάντρο Περτίνι της Ρώμης, τον Δεκέμβριο του 2013, κατά την διάρκεια διαδικασίας εξωσωματικής γονιμοποίησης, οι γιατροί είχαν «μπερδέψει» τα έμβρυα. Στη μήτρα της γυναίκας Α, τοποθετήθηκε το έμβρυο που προοριζόταν για την γυναίκα Β, και το αντίστροφο, όπως έγραψε ο ιταλικός Τύπος.

Στην πρώτη γυναίκα, η εμφύτευση του «λάθος εμβρύου» δεν ήταν επιτυχής, ενώ η δεύτερη άρχισε να κυοφορεί και μαζί με τον σύζυγό της έκανε γνωστή την πρόθεσή της να κρατήσει τα δίδυμα και να ολοκληρώσει την εγκυμοσύνη.

Οι «γενετικοί γονείς» των νεογνών, μοιλονότι απευθύνθηκαν στο Δικαστήριο της Ρώμης, αιτούμενοι να αναγνωριστούν οι ίδιοι ως νόμιμοι γονείς των παιδιών ή, επικουρικά, να τους αναγνωρισθεί δικαίωμα επικοινωνίας με αυτά, δεν δικαιώθηκαν τελικά, καθώς το δικαστήριο, με την από 8.8.2014 απόφασή του, έκρινε ότι κατά το ιταλικό δίκαιο μόνη νόμιμη μητέρα του παιδιού είναι αυτή που το γέννησε και νόμιμος πατέρας ο σύζυγός της.

ΙΑΤΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΒΙΟΗΘΙΚΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ | ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2014 26
ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε. | ΤΥΧΟΣ

Δικαίωμα γνώσεως δότη γεννητικού υλικού

Φερενίκης Παναγοπούλου-Κουτνατζή, Δρ. Ν. (Humboldt), Μ.Δ.Ε. (Παν. Αθηνών), Μ.Ρ.Η. (Harvard)

Ένα από τα ηθικά και νομικά διλήμματα που αναφύεται στις περιπτώσεις ετερόλογης τεχνητής γονιμοποίησης σχετίζεται με το δικαίωμα γνώσεως δότη γεννητικού υλικού, το οποίο απορρέει από το γεγονός ότι τα γενετικά δεδομένα του βιολογικού γονέα είναι και προσωπικά δεδομένα του ίδιου του παιδιού¹ και ως εκ τούτου το παιδί θα μπορούσε να αξιώσει δικαίωμα προσβάσεως στο γεννητικό υλικό από το οποίο δημιουργήθηκε.

Η αρχική αντίληψη ήταν υπέρ της άγνοιας του δότη λόγω της ανάγκης εμπειδώσεως οικογενειακής ειρήνης των «κοινωνικών γονέων» και του τέκνου και αποφυγής αφενός αλληλοεπιδράσεων μεταξύ της βιολογικής και της κοινωνικής οικογένειας και αφετέρου διαταράξεως της προσωπικής ηρεμίας του παιδιού. Την άγνοια αυτή ενίσχυσε και το γεγονός ότι η ανωνυμία λειτουργεί απελευθερωτικά για τον υποψήφιο δότη, ο οποίος θα είναι προτιμότερος να δωρίσει, εάν δεν έχει στο μέλλον κάποια έγνοια για το παιδί που θα δημιουργηθεί. Για τους βασικούς αυτούς λόγους, αλλήλα και πιθανόν λόγω της έμμεσης πίεσης από ιατρικά κέντρα να συλλέγουν γεννητικό υλικό υπό την προϋπόθεση τηρήσεως ανωνυμίας του δότη, κρίθηκε κατά την περίοδο θεσπίσεως του ελληνοκινού νόμου για την ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή (άρθρο 1460 ΑΚ) ότι η βιολογική προέλευση παιδιού δεν συνιστά σημαντικό στοιχείο στην προσωπικότητά του, ώστε το παιδί να έχει δικαίωμα γνώσεως της βιολογικής του ταυτότητας μέσω της αναζητήσεως του δότη γεννητικού υλικού.

Το σύστημα της ανωνυμίας του δότη εκτός από την Ελλάδα έχει επιλεγεί από τη Γαλλία, τη Δανία και την Ισπανία. Στην τελευταία χώρα είναι δυνατή η αποκάλυψη της ταυτότητας του δότη, εάν η ζωή ή η υγεία του παιδιού κινδυνεύει και η γνωστοποίηση της ταυτότητας του δότη φαίνεται αναγκαία και εάν η γνωστοποίηση απαιτείται στο πλαίσιο εκκρεμούς ποινικής διαδικασίας. Σύστημα γνώσεως του δότη έχει καθιερωθεί νομοθετικά στη Σουηδία, την Αυστρία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ολλανδία και την Ελβετία. Μικτό σύστημα (double gate ή double track policy) εφαρμόζεται στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και την Ισπανία, σύμφωνα με το οποίο, το δικαίωμα γνώσεως του δότη γεννητικού υλικού εναπόκειται στη βούληση των μερών.

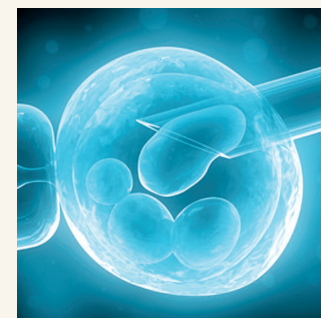
Η γνώση του δότη γεννητικού υλικού επιβάλλεται από το ίδιο το συμφέρον του παιδιού. Συμφέρον του τέκνου είναι η ύπαρξη σχέσεως εμπιστοσύνης με τα μέλη της οικογένειας, όπου θα εκλείπουν μυστικά και η αποφυγή ψυχολογικών προβλημάτων που προκαλούνται από την τυχαία πληροφόρησή του αναφορικά με την καταγωγή του. Περαιτέρω, η γνώση της καταγωγής συνιστά αναφαίρετο δικαίωμα της ελεύθερης αναπτύξεως της προσωπικότητας του ατόμου, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 Σ. Η βιολογική προέλευση συνιστά συστατικό στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου και είναι απαραίτητη για την ασφαλή κοινωνικοποίησή του. Η ενημέρωση της καταγωγής του τέκνου συνιστά παράλληλα πρόδηλη έκφανση του δικαιώματος του ατόμου στην πλη-

ροφόρηση, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 5Α Σ. Θα ήταν άτοπο να κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα ένα γενικό δικαίωμα πληροφορήσεως και να εξαιρείται από αυτό κάποια πληροφόρηση που σχετίζεται τόσο άρρηκτα με το άτομο. Η ενημέρωση της καταγωγής του τέκνου αποτελεί, επίσης, έκφανση της γενικής αρχής της ισότητας του άρθρου 4 παρ. 1 Σ ανάμεσα στα τέκνα που γεννήθηκαν με φυσιολογικό τρόπο και τα τέκνα που δημιουργήθηκαν με ετερόλογη τεχνητή γονιμοποίηση. Από τη γενική αρχή

της ισότητας συνάγεται ένα καθολικό δικαίωμα γνώσεως για όλα τα παιδιά και όχι μόνο για εκείνα, των οποίων οι δότες είναι πρόθυμοι να αποκαλυφθούν στα τέκνα που δημιουργήθηκαν από το γεννητικό υλικό τους. Επιπρόσθετα, η γνώση της ταυτότητας του δότη και όχι ενός ανωνύμου ιατρικού φα-

κέλλου, ο οποίος ανατρέχει κατά την περίοδο δωρεάς και στερείται επικαιροποίησεως είναι σημαντική για την προστασία της υγείας του τέκνου και της γενετικής του ταυτότητας, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 5 Σ. Τέλος, είναι γεγονός ότι η γνώση του φυσικού γεννήτορα είναι θεμελιώδους σημασίας για την αποφυγή αιμομιξίας μεταξύ παιδιών που έχουν τον ίδιο βιολογικό γεννήτορα.

Στην εποχή της απόλυτης πληροφορήσεως, η απόκρυψη μίας τόσο σημαντικής για το άτομο πληροφορίας αρχίζει να φαίνεται αδιανόητη. Δεν είναι δυνατόν να γνωρίζουμε τα πάντα, ακόμα και τις ενδεχόμενες αιτίες θανάτου μας κατόπιν γενετικών εξετάσεων και να μη γνωρίζουμε τις ρίζες της καταγωγής.

Εκδηλώσεις

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

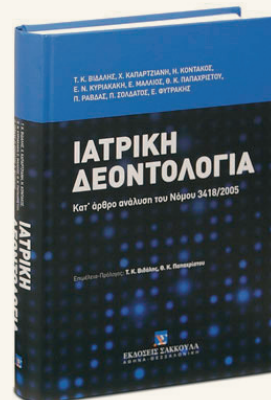
στο πλαίσιο του προγράμματος ΑΡΙΣΤΕΙΑ II
Νομική Σχολή - Τμήμα Ιατρικής του ΑΠΘ
σε συνεργασία με τον
Όμιλο Μελέτης Ιατρικού Δικαίου και Βιοηθικής
11 - 13 Δεκεμβρίου 2014, Θεσσαλονίκη
(Συνεδριακό Κέντρο Τράπεζας Πειραιώς, Κατούνη 12)

Στο πλαίσιο του συνεδρίου θα εξεταστούν οι ακόλουθες θεματικές ενότητες:

- Δωρεά γεννητικού υλικού (ανωνυμία δότη, αποζημίωση, ανταλλάγματα): νομικά και ηθικά διλήμματα
- Ειδικές μορφές υποβοηθούμενης αναπαραγωγής: μεταθανάτια και παρένθετη μητρότητα
- Υποβοηθούμενη αναπαραγωγή και εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα: νέες μορφές συγγένειας
- Διασυννοριακή υποβοηθούμενη αναπαραγωγή και διεθνές δίκαιο

Περισσότερες πληροφορίες για το συνέδριο σε: www.repro.law.auth.gr

Βιβλιοπαρουσιάσεις

Ιατρική Δεοντολογία

(Κατ' άρθρο ανάλυση του Νόμου 3418/2005). Επιμέλεια - Πρόλογος: Τάκης Κ. Βιδάλης, Χρυσούλα Καπαριζιάνη, Ηλίας Κοντάκος, Ειρήνη Ν. Κυριακάκη, Ευάγγελος Μάλθλιος, Θανάσης Κ. Παπαχρίστου, Παντελής Ραβδός, Παναγιώτης Σολδάτος, Ευτύχης Φυτράκης

ISBN: 978-960-445-970-4, © 2013,
Σελ.: XIV+420, Τιμή: € 38,00

ΙΑΤΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Το περιοδικό "Ιατρικό Δίκαιο και Βιοηθική" είναι μια περιοδική έκδοση από κοινού των ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΣΑΚΚΟΥΛΑ και του Ομίλου Μελέτης Ιατρικού Δικαίου και Βιοηθικής.

Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη).
Εκδότης και Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Παναγιώτης Η. Σάκκουλας, Εθνικής Αμύντος 42, 546 21 Θεσσαλονίκη
Διευθύντρια Υλης: Ελισάβετ Συμεωνίδου-Καστανίδου, Καθηγήτρια Α.Π.Θ.
Επιστημονικοί συνεργάτες: Μαρία Μηλιανίδου και Θεόδωρος Τροκάνας, Δ.Ν., Δικηγόροι

ISSN: 1791-3934

Παραγωγή: Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη).

Για υποβολή ερωτημάτων ή για υποβολή θέματος απευθύνεστε: Εκδόσεις Σάκκουλα, Εθνικής Αμύντος 42, ΤΚ 546 21, Θεσσαλονίκη, υπ' όψη Καθ. κ. Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Περιοδικό "Ιατρικό Δίκαιο και Βιοηθική".

kastan@law.auth.gr
www.medlaw-bioethics.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα
Ιπποκράτους 23 - Τ.Κ. 106 79 - Τηλ.: 210 33 87 500 - Fax: 210 33 90 075

Θεσσαλονίκη
Εθνικής Αμύντος 42 - Τ.Κ. 546 21 - Τηλ.: 2310 244 228, 9
Fax: 2310 244 230

Θεσσαλονίκη
Φοράγγων 1 - Τ.Κ. 546 26 - Τηλ.: 2310 535 381 - Fax: 2310 546 812
www.sakkoulas.gr e-mail: info@sakkoulas.gr

1. Bfl. Icelandic Supreme Court, Ragnhildur Gumundsdóttir vs. The State of Iceland., No. 151/2003, διαθέσιμο σε: http://epic.org/privacy/genetic/iceland_decision.pdf, τελευταίος έλεγχος: 15.3.2014. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα ζήτησε την αναγνώριση του δικαιώματός της να απαγορεύσει τη μεταβίβαση δεδομένων υγείας του αποθανόντος πατέρα της σε βάση δεδομένων.